Ч. 217 (10.894).

Після конфіскати — другий наклад

Львів, субота 2. жовтня 1926

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Рік XLIV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло“, Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Димісія III. кабінету Бартля.

Сойм проти уряду. — Внесення на розвязання сойму. — Димісія уряду принята. — Коли буде розвязаний сойм?

Варшава, 30. вересня 1926.

Хід нарад нинішнього соймового дня був такий:

В год. 11 зібралася бюджетова комісія сойму, що занялася розглядом двох поправок сенату до бюдж. провізорії. Сенат, як відомо, ухвалив поправки проти волі уряду. Засідання комісії скінчилося ухваленням обох поправок сенату. Політичне значіння має головно поправка перша, що обтинає буджет у рубриці видатків до 450 мил. зол. Ухвалення цієї поправки ідентичне з заявою недовіря для уряду. З уваги на такий вислід нарад комісії пос. Косцялковський зложив свій реферат і референтом вибрано посла Бирку.

В міжчасі радили майже всі соймові клюби, щоб заняти становище до сенатських поправок. Одночасно раджено вже всюди над справою будучих виборів, уважаючи, що розвязання сойму неуникнене.

Засідання сойму зачалося по 4. год. попол. і тягнулося нецілої півтора години. Наради сойму були спокійні і поважні. Після поладнання першої точки денного порядку пос. Бирка представив становище бюдж. комісії до сенатських поправок. Зголосився ще до слова пос. Рудзінський (Визв.), що іменем свого клюбу поставив внесення на негайне розвязання сойму.

Голосування над сенатськими поправками було поіменне. Першу поправку (про зменшення видатків до суми 450 міл.) ухвалено 207 голосами проти 94. За поправкою голосували: Українці, Білорусини, ЗЛН, ХН, ХД, Пяст, НПР, НПХ і комуністи. Проти: ППС, Клюб Праці, Визволєнє, Строн. Хлопске, Звйонзек кат.-людови. Жиди й Німці здержалися від голосування.

Другу сенатську поправку (про привернення ст. 3) принято майже одноголосно.

Ще перед приступленням до голосування промовляли в короткій дискусії м. ин.: пос. Сохацький (ком.), пос. Назарук (Український Кл.), якому маршалок відібрав голос, пос. Варшавський (ком.), пос. Балін (НПХ). Після оголошення висліду голосування маршалок заявив, що денний порядок вичерпаний і що вплинули три посольські внесення, а саме: внесення ЗЛН. на недовіря для уряду, внесення ХД. на недовіря для прем. Бартля, внесення „Визволєня“ на розвязання сойму.

Забрав слово прем. Бартель і звернувся до маршалка з внесенням, аби він замкнув засідання на три години і визначив найближче засідання на год. 8·30 вечером. Маршалок згодився на це внесення.

Варшава, 1. жовтня 1926.

По конференції през. Мосціцького з премієром Бартлем зібралася в год. 8. веч. Рада міністрів і рішила предложити свою димісію. Президент димісію приняв, але поручив дотеперішнім членам уряду вести дальше свої агенди.

В год. 8·30 марш. Ратай отворив друге засідання сойму і повідомив послів, що одержав неофіціяльну, хоч безпосередню вістку про димісію кабінету, яку президент приняв. Тому розглядання зголошених посольських внесень є неактуальне. Засідання сойму марш. відложив, а про найближче засідання повідомить послів на письмі.

Перед замкненням засідання пос. Понятовський (Визв.) поставив внесення, щоби сойм, без уваги на події, які зайшли, приступив до полагоди внесення „Визволєня“ на розвязання законодатних палат, виходячи з заложення, що димісія уряду для тої справи не має значіння, бо уряд може заняти становище лише супроти президента річипосполитої. Проти того заявився пос. Ґломбінський (ЗЛН) і зголосив формальне внесення, щоби внесення „Визволєня“ на розвязання сойму не розглядати. Внесення пос. Ґломбінського ухвалено більшістю голосів. Проти того внесення голосувала ціла польська лівиця і національні меншости.

Ще перед енунціяцією марш. Ратая про димісію уряду говорили в соймі, що т. зв. господарські міністри застерігалися щодо розвязання сойму. Мабуть і президент Мосціцький не був за розвязанням сойму.

Найближчі години повинні принести розвязку замотаної ситуації. Деякі посли кажуть, що до розвязання сойму не прийшло тому, що Рада міністрів не була однодушна в тій справі, бо міністри Клярнер, Ромоцький, Рачинський і Станевич були проти негайного розвязування сойму. Всеж таки багато послів рахується з тим, що сьогодня в пятницю вийде декрет президента про розвязання сойму.

Після заключення договору Литви з СРСР.

Берлін, 30. вересня 1926.

„Дем. Цтгсдінст“ містить інтервю свого кореспондента з литовським послом у Берліні Сідзікавскасом у справі литовсько-більшовицького договору. Посол підкреслив, що договір не звертається проти инших держав, що щераз литовський уряд зазначить в окремій ноті до Ліги Націй. Небаром підпишуть торговельний литовсько-більшовицький договір, який змістом буде відповідати більшовицько-німецькому торг. договорові. Договір, який тепер заключено і договори, які ще заключиться, можуть причинитися до створення нового Льокарна в північно-східній Европі. Тоді треба найти способи для полагоди справи Вильна. На всякий випадок як другий спосіб розвязки остає інтервенція Ради Ліги Націй. В найближчих днях покінчаться переговори, які від кількох місяців ідуть між Латвією і Естонією з одної та СРСР. з другої сторони.

Наради Мусолінія з Чамберленом у Ліворні.

Рим 30. вересня 1926.

Мусоліні виїхав із Риму з держ. секретарем, щоби стрінутися з Чемберленом у Ліворні. В Ліворні Мусоліні всів на яхт „Джуліяна“ і виїхав на стрічу Чемберленові, що їхав на своїм яхті „Дельфин“. Стрінулися в год. 10·55. Мусоліні вийшов на поклад „Дельфіна“ з держ. підсекретарем Гранді і шефом кабінету Паулучі. Після коротког розмови Мусоліні і Чемберлен пішли на поклад „Джуліяни“, де було снідання.

Кореспондент „Дейли Телеґрефу“ повідомляє з Риму, що стріча Чемберлена з Мусолінієм має лише куртуазійний характер. Приватний характер відвідин доказує це, що міністер не взяв зі собою технічних дорадників і річевого матеріялу. Годі уявити собі теж, щоби Чемберлен обговорював якінебудь справи без попереднього порозуміння з кабінетом.

Абдикація румунського короля?

Париж, 30. вересня 1926.

Паризьке видання „Ню Й рк Геральд-у“ повідомляє з Льондону, що після приїзду румунської королеви до Америки абдикує румунський король Фердинанд. З иншого джерела повідомляють, що подорож королеви Марії до Америки відкликано з причини ріжниці думок щодо впливів королеви на регенційну раду.

Перед димісією австрійського уряду.

Відень, 30. вересня 1926.

У парляментарних кульоарах кажуть, що зміна уряду в Австрії показалась конечною. В найближчих днях уряд Рамека подасться до димісії. Новий уряд має утворити бувш. канцлер Зайпель.

Чеські журналісти у Львові.

Львів, 1. жовтня 1926.

Вчора приїхала до Львова прогулька чеських журналістів, редакторів найвпливовіших органів Чехословаччини. Журналістів витали з парадою польські офіціяльні кола, після чого гості відбули відвідини по цікавіших львівських установах. Вечером відбулася в міськім театрі на честь гостей урочиста вистава. Сьогодня рано чеські журналісти виїхали до Дрогобича.

Комунікат.

II. Український Ярмарок у Станиславові.

I. Участь дальше зголосили: зі Львова: 1) Труд — жіноча спілка промислова, 2) Спілка українських агрономів, 3) Українські інваліди, 4) Фабрика чорнила „Жар“; з Жовкви: ОО. Василіяне; з Відня п. Щуровський.

II. Прогульки на II. Український Ярмарок заповіджено: зі Львова, Перемишля, Коломиї, Копичинець. — Дальші зголошення проситься надсилати.

III. Комітет поробив заходи в Дирекції залізниць у Станиславові і Львові, які видали стаційним урядам припоручення, що коли з певної місцевости зголосить прогульку на II. Український Ярмарок у Станиславові найменше 30 осіб, то стаційна каса видаватиме знижки в переїзді до Станиславова і з поворотом 33%, коли дана місцевість віддалена щонайменше 30 км. від Станиславова.

IV. Шкільна молодь під проводом члена із учительського збору користає із 50% знижки. Прогульки зі шкіл проситься найрадше уладжувати в днях 4., 5., 6. і 7. жовтня, щоби шкільна молодь могла докладно запізнатися з експонатами.

Станиславів, дня 27. вересня 1926.

За Комітет Українського Ярмарку в Станиславові:

Д-р В. Янович в. р. Інж. Ол. Дяків в. р. Сев. Скигорович в. р.

Біржа.

Гроші.

Долар у приватних оборотах 9·00 зол. без значніших вагань.

Збіжа.

Обороти в промислових бараболях у рамцях нинішних нотувань. Дальше заціпкавлення хлібовим збіжам; пшениця по слабших цінах, жито по цінах дотеперішних. Тенденція легко знижкова. Пшениця красна дворська 44·50—45·50, пшениця красна селянська 42—43, жито галицьке 31—32, ячмінь галицький 21—21·00, ячмінь галицький пасяшний 24·75—25·25, овес галицький 24—25, гречка 27·75—28·25, бараболя промислова 5·25—7·75.

Дивогляд.

Львів, 30. вересня 1926.

Заки нічні телеграми з четверга на пятницю принесуть розвязку загостреного конфлікту між соймом і урядом, а радше між вчорашніми і нинішніми польськими „богами“, — годиться приглянутись, як представляється те положення сьогодня.

Без пересади можна твердити, що є це дивогляд, яких мало.

Чи треба пригадувати хід подій з останніх днів. Уряд вносить бюджетний прелімінар на IV. квартал і додаткові кредити за III. квартал. В бюджетній комісії розпочинається забава в піжмурки. Ті, яких Пілсудський в травні називав шубравцями і яким погрожував кнутом, прийшовши до себе, починають гороїжитись. Сяк і так перекреслюють вони урядові цифри. Але спомин кнута ділає на них так, що на пленумі переходить урядове предложення. Значить, з великої хмари малий дощ. Але бажаючи всетаки чимсь зазначити себе, соймова більшість ухвалює недовіря двом міністрам, членам уряду, який весь час кокетує з польською реакцією, який просто плазує перед нею. Спеціяльно згадані міністри, Млодзяновський і Суйковський, зі шкури вилазили, щоби допекти українському й білоруському „антидержавному елементові“ та щоби тим чином зискати ласки націоналістично-реакційного табору. Дивно вражає, чому польська реакція вибрала собі на жертвенних козлів саме тих двох чурів Пілсудського, але це вже її справа. Мабуть рахувала на те, що їх не буде охоронювати своїм батожним раменем всесильний магараджа. Бо й справді, яка ріжниця в тому, чи на фотелі міністра внутрішніх справ сидить один малограмотний генерал, чи другий? Яка ріжниця в тому, чи в міністерстві освіти вегетуватиме один професор, чи другий? І то професор, якого єдиною прикметою є те, що в юних днях був поступовцем, а тепер вислугується польській реакції, професор, якого власть не сягає поза стіни міністерського кабінету.

Бюджетний прелімінар перейшов до сенату, а уряд проф. Бартеля почав грати ролю заклопотаного. Була це поганенька комедія, в якій не бракувало й страхіть. Урядові прислужники ширили вістки, що — мовляв — Hannibal ante portas, що Пілсудський, який перебував у Друскеніках, вже їде до Варшави, вже зближається до столиці, за хвилю буде в Бельведері. Очевидно, іде з батогом. І саме тоді, коли знову погрожувано кнутом послам, поминаємо: яким, якого покрою й етичної вартости, але будь-що будь послам, „вибранцям народу“, — в Друскеніках Пілсудський і Бартель заходились від сміху. Це стверджує сам Бартель, кажучи, що „сердечно всміявся“ з марш. Пілсудським на тему витвореної кризи.

Полякавши полохливих вшехполяків й инших соймових християн през. Мосціцький затвердив уряд Бартеля в попередньому складі, не взявши на увагу висловленого соймом недовіря. Тепер з черги почав гороїжитися сенат. Вшехполяки, які в бюджетній комісії сенату апробували ухвалу сойму, на пленумі реструнгували бюджетний прелімінар, щоби його ще раз завернути до

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

Подяка.

Отсим складаю сердечну подяку Вп. п. д-рові Евгенові Титові Бурачинському, вул. Сапіги 25. за уміле і щасливе переведення тяжкої операції в носовій ямі мого сина Ярослава.

У Львові, 28. вересня 1926.

Д-р Володимир Бачинський.

репродукції карикатур з радянської преси, з власними поясненнями. Не можна дивуватись, коли львівський журналіст не знає вигляду европейських дипльоматів і нпр. на карикатурі „Фавст і Гретхен" (недавно поміщеній) під фізіономією Чемберлена пише „Болдуін". Зате треба дивуватись неграмотности добродія, який позичає карикатури з українського радянського часопису з виразним українським підписом (як нпр. у числі з 1-го жовтня підпис: Болдвін) і не в силі відріжнити цього підпису від — російської мови, пишучи: „пречудна карикатура Болдвіна, олівця російського карикатуриста..."

— **Спортова хроніка**. Мистецтво у ситківці признали в Польщі Четвертинському. — Еспанський пливець Палякс, який хотів перепливти Ля Манш без супроводу лодки, втопився. — На свій лад зрозуміли спорт львівські жидівські паничики Кампф, Бомзе та Лайтнер, які збирали гроші на неіснуючий спортовий клюб „Леополія". Зібравши 3000 зол. зробили спортові змагання в ресторанах і каварнях, де солідарно ці гроші пропустили. І солідарно пішли за брамку вязниці при вул. Баторія.

— **На американський лад**. Два американські університети Джова і Кентукі організують зовсім нові змагання. Кожний з них делеґує 10 студентів, які мають на протязі точно означеного часу написати по новелі. Часописи не подають інформації, чи кожний з них одержить від жюрі тему, чи може прийти вже до змагань підготовлений. Хто зна, чи і в нас не виплатилось би зорганізувати таку конкурсову продукцію літератури, бодай між . письменниками.

— **Штучний гелій і альхимія.** У наукових колах великою сензацією стали відкриття зроблені німецьким химіком Панетом, який витворив гелій штучним способом. Його відкриття потверджувало би погляд стародавніх і середновічних альхиміків, які були глибоко пересвідчені, що первні можна перетворяти і вірили в можливість творення золота з нешляхотних металів. Такий погляд наука вважала спершу помилкою, а пізніше навіть пересудом. Найновіші дослідники вертаються знову до віри найдавніших.

— **Світова хроніка.** Причиною великого тифу в Ганновері був бациль, який викопали підчас проводження каналів, що йшли аж від старого цвинтаря з перед 200 літ; дарма, що мерці давно розсипались у порох, бациль удержався в землі. — Згоріло славне французьке купелеве заведення Віші, вартости 2 міл. франків.

Орґанізаційний рух.

Повітовий Народній Зїзд в Калуші.

„Свобода", орґан Українського Нац.-Дем. Обєднання, подає:

Над політичним освідомленням Калущини працювали такі небуденні організатори, як пок. о. Гнат Рожанський, пок. Яр. Коритовський, д-р І. Куровець. У свіжій памяти селянства Калущини часи, коли на чолі повіту стояв д-р Куровець. В його руках скупчувалися всі нитки організаційної роботи в повіті, не тільки політичної, а й культурно-освітньої та економічно-фінансової. Він умів обіймати цілість життя повіту. Навіть такі справи, як прим. будова читальні чи церкви — рідко коли вирішувалися без опертя в такій чи иншій формі об особу повітового організатора. В нього шукали селяне поради в кожній громадській справі і захисту перед надужиттям влади. І його порада все була глибоко продумана, а інтервенція у властей все успішна. Повітові кацики боялися Курівця, як огню. Знали, що ніяке надужиття не може сховатися перед його сторожким оком. Не один староста пішов з Калуша „на склад" завдяки розторощуючим ревеляціям Курівця. А мав Куровець усе якнайдокладніші інформації про кожну хочби найдрібнішу подію в повіті.

Сьогодня Калущина живе традицією минулого. Коли спитаєте кого з селян, що чувати, дістанете відповідь: „Нема Курівця". Це не значить, щоб Калущина спала сном блаженних. Ні. Скажім — на кооперативному полі йде навіть дуже оживлена праця. Нема тільки меткого, авторитетного політичного організатора, який обнимав би цілість національного життя повіту, який надавав би напрям праці, словом — який пішов би за добрим прикладом д-ра Курівця.

Дня 20. вересня вкінці відновлено політичну організацію Калущини. За ініціятивою адв. д-ра І. Сохацького й о. В. Тисовського скликано Повітовий Народній Зїзд. Взяло в ньому участь понад 100 делегатів з 50 сіл.

Наради отворив д-р Сохацький. Провід нарад спочивав у руках о. В. Тисовського з Калуша і І. Миговича, господаря з Небилова. Секретарював Василь Кондрат, господар з Томашовець.

Про потребу політичної організації та її завдання реферував делегат Центрального Комітету УНДО п. М. Струтинський.

В дискусії забирали голос: д-р І. Сохацький, В. Кондрат, д-р Т. Коритовський, дир. Т. Бариш, о. Кравчук, А. Рибчак, о. Бандера й ин. Д-р Сохацький згадує часи, коли Калущина належала до найкраще зорґанізованих повітів. Сучасний занепад пояснює недостачею людей. Зпоміж духовенства бере активнішу участь у громадській роботі всього кілька одиниць. Учительство загукане. Влада тероризує Українців-урядовців, якщо вони беруть участь у культурному чи економічному житті (судді Гладишовському заборонено бути головою Народнього Дому, судді Миклясевичеві приказано зложити провід у філії „Просвіти"). Обговорює потребу нової інтелігенції. Довше спиняється над вихованням національної чести і гордости, над заходами власть імущих біля розєднування українського суспільства і над необхідністю боротьби з деморалізацією. В. Кондрат з Томашовець закликає до здійснювання клича „Свій до свого", до організованої боротьби за школу, підкреслює значіння єдности. Д-р Тарас Коритовський зясовує значіння політичної організації в боротьбі з визиском і топтанням законів. Дир. Т. Бариш в довшій, популярній промові зображує вагу політичної організації для розбудови всіх ділянок національного життя. На нікого не треба покладати надій, тільки на себе. О. Кравчук з Неговець підкреслює вагу національних свят і манифестацій у вихованні мас.

До Повітового Народнього Комітету вибрано: д-ра І. Сохацького (голова), дир. Т. Бариша, д-ра Т. Коритовського, (секретар), С. Захнея, Сімкова Петра, о. І. Павлусевича з Довгої Войнил., Івана Миговича з Небилова, Василя Кондрата з Томашовець, Івана Коника з Тужилова, о. Чорнегу зі Студінки, Миколу Дурбака з Войнилова.

Наради покінчилися піднеслою промовою предсідника о. В. Тисовського. Можна надіятися, що Повітовий Народній Зїзд стане добрим почином віднови гарної традиції повіту на полі політичної організації.

Учасник.

З чужих видань про Україну.

Недавно вийшла в Ню Йорку поважна наукова праця про історію Росії. Написав її професор російської мови, історії і літератури у льондонськім університеті, сер Бернард Парс, а видало видавництво „Борзой" у своїм історичнім відділі, який находиться під наглядом відомого американського ученого Гаррі Елмер Барнса. (A History of Russia. — By Sir Bernard Pares, — A. Knopf — Publishers, New York, 1926). Книжка ця має передовсім велику вартість для Росіян і для тих народів, що говорять англійською мовою. Вона на поверх 500 сторінках оповідає точно про початки, розвій і теперішний стан російської держави, вказуючи на звязки і вплив Росії на міжнароднє положення. Всі періоди російської історії опрацьовані незвичайно солідно, для всіх подробиць подані джерела, а при кінці книжки вичислені всі важніші твори, що освітлюють те чи инше питання, звязане з бувальщиною Росії. Через те цей твір з одного боку основно познакомить англійських читачів з історією російського народу, а з другого боку представить Росію великій і чи не найкультурнішій національній групі, що безумовно дуже важне для обох сторін. Через те, що це познакомлення відбудеться через цей совісно оброблений твір, користь з нього для обох тих народів буде значна.

Та для нас, Українців, у тій книжці цікаве дещо инше, ніж російська історія. Як відомо, майже всі дотеперішні історики Росії включали у свої твори теж історію України, як історію Росії. Для них істнував лиш один російський нарід, якого частини переживали, правда, деколи ріжну долю, та який всеж таки все був і по нині остав — один. І під тим оглядом книжка Парса становить чи то виїмок, чи то може початок нового погляду на цілу справу. Правда, старинна історія України, так званий княжий період, подана як старинна російська історія. Але пізніше вже виразно зазначується ріжниця в розвитку північної і південної Руси — Московщини і Галичини. З появою козаків зявляється у Парсовім творі теж і назва Україна і в десятому та дальших розділах книжки описані точно війни козаків, Хмельницького і Дорошенка, за незалежність України. Також у дальших розділах згадані і переслідування, які прийшлося зазнати українській мові від російського уряду, подані змагання Українців до незалежности, виразноназначено, що в Галичині у світовій війні Москалі стрінулися з українським населенням, таким самим, як під Києвом, а на мапці сучасної Східної Европи виразно відзначена Україна. Все це зроблено без ніяких оговорок, оправдань чи сумнівів. Англійський учений, видно, зовсім безсторонно познакомився з фактами і черпав свої відомости не лише з російських джерел, але теж і з історії М. Грушевського, як це й зазначує у списку прочитаних творів. Він теж скрізь послідовно вживає назв: Україна й український та зачисляє новішу українську історію та український нарід між „сусідні національности", а не у Росію.

Тим то книжка і для нас цікава й важна. Вона все не говорить з якимись специяльними симпатіями про наш нарід, які то симпатії та співчуття можуть все викликувати підозріння і недовіря. Мовляв, автор є прихильник України і тому про неї так пише. Тут уже нема цеї специяльної поблажливости, але за те є строга наукова безсторонність, яка тим цінніша, що проявляється в научному творі визначного чужого вченого. Заразом ця Парсова „Історія Росії" є показчиком того поступу, який українська справа зробила за останні роки. Вона доказує, що Україна вже не є спірним питанням, але що з нею рахуються як з фактом, котрого, не можна змовчати і що в умах сучасних людей український нарід починає займати рівнорядне місце, поруч з иншими народами світу.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський хор під управою Петра Євсевського у складі 30 осіб виступає:
Пятниця 1.Х. Дрогобич.
Субота 2.Х. Дрогобич.
Неділя 3.Х. Борислав. 193 43-?

„Український Національний Хор" під управою Дмитра Котка:
Пятниця 1. Х. Тарнів. 529 11—?

Пригадується в останнє, що прогулька на II. Український Ярмарок виїде до Станиславова в неділю дня 3. жовтня 1926. Виїзд в год. 6·50 рано з Головного двірця, приїзд до Львова в год. 9·40 вечером. Зголошення до участи в прогульці приймає Народня Орґанізація Українців м. Львова, Львів, Ринок ч. 10, II. поверх через ганок, найдальше до суботи год. 6. вечером. Кошти їзди залізницею і вступ на Ярмарок виносить 11·50.

Ремісникам термінаторам — під увагу! Виїмкові державні фахові доповняючі кількатижневі курси, мужеський і жіночий, відбудуться у Львові для тих термінаторів (-ок), що з причин від них незалежних не могли ходити до фах. доповн. вечірних шкіл (нпр. по містечках і селах) і з тої причини не могли визволитись на челядників. — Після скінчення курсу зможуть визволитись. Булоб вказаним користати з цих курсів, бо на будуче такі термінатори (-ки) будуть приневолені здавати приватні теоритичні челядничі іспити перед фаховими комісіями у воєвідствах. Ближчі інформації дає референт пром. шкіл „Рідної Школи" УПТ-ва у Львові, Ринок ч. 10. II. пов., а устно в будні дні від год. 11 до 12. рано.

Подяка. Виділ Тов-а Українська Захоронка у Львові складає сердечну подяку „Гуцульському Мистецтву" в Косові за дарування килимка на фантову льотерію. 638

Позір Бузеччина! На 10. жовтня 1926 в 2·30 год. по пол. в „Бурсі на Греблі" відбудуться Загальні Збори Кружка „Рідної Школи" в Буську. — *Ярема Евген*, голова, *Вороновський Василь*, за секретаря. 637

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ПАРОХІЯ Стрілівка п. Збараж пошукує сейчас дяка, що провадив би хор. Услівя після умови листовно. 626 2—2

ІНТЕЛІҐЕНТА і гарна старша панна вийде заміж за поважнішого кавалера або вдівця. Зголошення до Адміністрації „Буковина". 635 1—3

Д-Р ПРАВ, рутинований концепієнт з 3-літною практикою, пошукує місця у адвоката. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Совісний". 636 1—4

МІД патока, густий, чистий, лічничий, десеровий з власної найбільшої галицької пасіки висилає за післяплатою 5 кг. 16 зол., 10 кг. 30 зол., 20 кг. 59 зол. враз з бляшанкою оплатно. Евген Білинський Збараж. 527 3—10

ВДОВА 35-літна, бувша учителька з посагом, який вистарчає її на життя, вийде замуж за інтелігентного Українця до 45-ти літ. Листи просить слати: Коломия Староміська 23, Ігнатієвич Николай. 631 2—2

ПРИЙМУ на мешкання з харчем дві студентки. Вул. Садівницька 21. I. пов. на право. 627 2—2

КОНЦЕСІОНОВАНІ через міністерство курси крою, модельовання і шиття Олени Вархалувної, Кохановського 10. Курси передпол. для Пань на власних матеріялах, вечірні для фахових Пань. Форми на міри. 622 3—4

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Позір Українські Еміґранти!

Заки рішитесь виїхати самі або з родиною на зарібки (сезонові роботи) чи то шукати долі в далеких заморських краях, не слухайте намов і підшептів ріжних несовісних агентів, лиш напишіть наперед до одинокого „Товариства опіки над українськими еміґрантами у Львові" вул. Костюшка ч. 1 а. Воно подасть Вам правдиві інформації в справі Вашого виїзду і щиро порадить, чи, як і куди маєте їхати та заопікується Вами найсовісніше так ту в краю як і в часі Вашої подорожі, а по змозі і на чужині.

Кождий, хто хоче виїхати, нехай для власного добра звернеться особисто або листом о пораду до свого Товариства, долучуючи на відповідь почтову марку.

Не слухайте і оминайте всяких чужих агентів а шукайте поради, помочі і опіки тільки у своїх людей!

Пишіть на адресу: **Товариство опіки над українськими еміґрантами у Львові, вул. Костюшка ч. 1 а.** 2-3

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

громадяне. І хіба по настроях прийдеться переводити партійний поділ нашого громадянства.

З цього й хочемо вийти. Не дасться заперечити, що серед нашого громадянства є ріжниці світоглядів. В першу чергу є світогляд національний і світогляд інтернаціональний, світогляд національної єдности і суцільности і світогляд єдности одної кляси, єдности пролетарів даної території без огляду на національність. В такому випадку зовсім оправданий є поділ громадянства на два основні табори: національний і інтернаціональний або соціялістичний. Перший під проводом Українського Національно-Демократичного Обєднання, другий під кермою комуністів, перший централістично-національний, обєднуючий всі національні елементи (без огляду на деякі дрібніші ухили), другий розсаджуючий національну єдність в імя позанаціональної, робітничо-пролетарської централізації.

Це була би найпростіша розвязка партійного угрупування нашого громадянства. Одначе „найпростіші" розвязки все бувають найважчі. На перепоні такого спільного знаменника стоять безчисленні перешкоди найріжнороднішого характеру. Такий розподіл, хоч в загальному наскрізь правильний, заносив би тугою тих старих людей, що зітхали до одної чи двох партій (очевидно універсальних), але „добрих". В обох таборах є деякі відміни світоглядів, які важко підтягнути під загальний стрихулець. Розглядаючи вже досі замарковану світоглядову діференціяцію нашого громадянства й спираючись на висловленому вгорі погляді про суцільну монолітність нашого народу, уважаємо найдоцільнішим партійний розподіл нашого громадянства по лінії істнуючих „інтернаціоналів".

Принявши в основу мірило „інтернаціоналу", намітилиб ми такі політичні угрупування: клерикально-монархічне, радикально-демократичне, народницько-соціялістичне, соціяльно-демократичне і комуністичне.

Клерикально-монархічний елємент досі незорганізований. Його завязком є Українська Християнська Організація (хоч досі неполітична) і група „Політики". Цей елємент є звязаний з римським (ватиканським) інтернаціоналом. Уважаємо повстання такої партії бажаним, без огляду на те, чи вона матиме суспільно правіший (консервативний), чи лівіший (християнсько-соціяльний) характер. Фактом є, що матеріял для такої партії істнує. Частинно входить він у склад УНД-а, але здебільшого є він незорганізований, непритягнений до громадської роботи і розуміється — громадської відповідальности. А коли такий елємент істнує, то чомуж він не має виступити в організованій формі, чому не має бути оформлений в політично-суспільній організації. Особливо значна частина молодшої генерації нашого духовенства відтягається від громадської праці, бо — мовляв — „масонське" УНДО їй не відповідає. Якщо так, то чому не створити своєї власної організації, організовано творити суспільні вартости і нести свою долю громадської відповідальности.

Другим інтернаціональним угрупуванням є соціяльно-демократичне. На жаль, те місце, яке довгі роки займала у нас УСДП, є або порожне, або заняте иншими партіями: комуністами й пепесівцями, очевидно, зі шкодою для наших загально-політичних інтересів. Не маючи легальної своєї партії, політична частина українського робітництва силою факту найшлася в рядах ППС. Вже перед війною впливи польської соціяльної демократії на українську соціяльну демократію були шкідливі, диктаторсько-нівеляційні. Тим більше шкідливими мусять бути впливи соціял-патріотичної ППС, — вже не на українську соціяльну демократію, але на українське робітництво безпосередно. Є це аномалія, яку за всяку ціну слід усунути, щоби зберегти українське робітництво перед пепесівським розкладом, а щонайменше національною, а може й соціяльною нівеляцією з одного боку, а з другого через свою власну організацію здобути відповідний вплив у професійних союзах. Становище України в II. Інтернаціоналі є тепер значно сильніше, як було до війни. Колиб наші розпорошені ес-деки виявили силу своєї організації, то без сумніву, що те значіння було би ще більше. А нехтувати такою могутньою установою, як II. Інтернаціонал хіба не годиться і то в першу чергу нам. Виходячи зі становища, що ми всюди повинні мати своє представництво, що ми всюди повинні зазначувати свій вплив, не можемо нехтувати й II. Інтернаціоналу. Фактом є, що серед нашого робітництва, а навіть подекуди й селянства, істнує елємент соціяльно-демократичний, настроєний більш національно, а тим самим більш компромісово у відношенні до власної „буржуазії". Обовязком й амбіцією б. керманичів УСДП. повинно бути цей елємент згуртувати й поставити організаційно на відповідній висоті.

Третім інтернаціональним угрупуванням є комуністи, приналежні до III. Інтернаціоналу. Про це угрупування зайвим було би довше говорити. Його інтернаціоналізм ріжниться від двох попередніх „інтернаціональних" угрупувань тим, що коли комуністи є складовою частиною III. Інтернаціоналу, коли їх організація є побудована на територіяльно-міжнаціональній основі, то два перші угрупування базуються на національній основі, будучи тільки звязаними зі своїми інтернаціональними центрами.

Пропащий розпорядок.

Прушинський сильніший від Суйковського.

Недавно (в ч. 211 з 24. вересня п. р.) подали ми текст розпорядку міністерства освіти про навчання в непольських середніх школах загальної історії та ґеоґрафії в рідній мові учнів. Подаючи дослівний текст розпорядку з 2. червня 1926 та його льоґічну інтерпретацію, не допускали ми можливости запропащення цього розпорядку вже в останній хвилі. Тому почали ми нашу статейку з того приводу словами; „Дирекції українських гімназій вкінці діждалися обіцюваного і вже стільки разів згадуваного міністерського розпорядку в справі навчання історії й ґеоґрафії в середніх школах з непольською викладовою мовою..."

Довкола згаданого розпорядку зведено вже цілу баталію. Фактичний міністр освіти для „кресів" М. Прушинський погрожував формальному міністрові Суйковському найгострішими наслідками до Найвищого Трибуналу включно. Всі познаки на небі й на землі вказували, що пропащий розпорядок вже десь в дорозі, що й львівський куратор Собінський мусів витягнути його зі свого схованку, коли раптом замісць Найв. Трибуналу появилася в „Слові Польськім" інтерпретація того розпорядку, зясована Прушинським в тім дусі, що розпорядок зовсім не вносить ніяких змін у дотеперішній безправний стан. Цей висновок Прушинського можна було пояснювати собі так, що певно розпорядок уже іде, коли собаки гавкають.

І справді пропащий розпорядок віднайшовся. Львівський куратор Собінський, перетримавши його в окремій скритці три з половиною місяця, подав його до відома... приватній українській гімназії СС. Василіянок у Львові. В переконанні, що той розпорядок за деньдва знайдеться і в державних середніх школах з українською мовою навчання, написали ми в статейці Нарешті!" про те, що дирекції українських гімназій вкінці діждалися розпорядку. Тимчасом все це не відповідає дійсности. Дирекції державних шкіл з українською викладовою мовою досі не діждалися ніякого розпорядку про навчання історії й географії в рідній мові. Хоч в поданому нами дослівному тексті міністерського розпорядку говориться про всі середні школи з непольською мовою навчання, то львівський куратор, реклямований руїнник українського шкільництва, самочинно поділив собі українські середні школи на два розряди: приватні й державні. До приватних припоровив він в останній хвилі міністерський розпорядок, а до державних ні. І все остало по старому. — так, як собі того бажав Прушинський.

Бачимо, що на ніщо не здадуться ніякі розпорядки, хоч би й які нуждені щодо свого обсягу, бо Прушинський сильніший від Суйковського, бо в домені фактичного презеса „рад народових" голос відповідального міністра, хоч би члена диктаторського уряду, є без значіння.

Від першої хвилі всадовлення польської влади на наших землях приходиться нам безнастанно подивляти польську правовість. З приводу останньої поведінки львівського куратора Собінського не лишається нам нічого иншого, як вдарити чолом перед нею.

За привернення законности.

Урядова мова українських приватних і державних шкіл.

Є це самозрозуміла річ, що українські приватні і державні школи урядують, себто виставляють свідоцтва, пишуть катальоги і протоколи конференцій та кореспондують з шкільною владою в українській мові, в мові навчання школи. Так було за австрійських часів і так було на протязі пяти літ польського панування. Та ось львівська кураторія обіжником з дня 21. березня 1924 року (ч. 635 пр.) завела в усіх українських приватних і державних школах польську мову у внутрішньому і зовнішньому урядуванні. У згаданім обіжнику кураторія не покликується на якінебудь законні постанови, тільки видає сухий приказ, що школи з днем оповіщення розпорядку мають урядувати в польській мові. Проти цього нічим не обоснованого розпорядку кураторії розпочали боротьбу приватні школи Українського Педагогічного Товариства. Вношено відклики до міністерства і видвигнено справу перед Найвищим Адміністраційним Трибуналом (досі справа не поладнана). На інтерпеляцію українських послів відповів міністр освіти, що в тій справі приготовляється в соймі окремий закон про урядову мову в шкільництві. Це ділялося під кінець 1924 року і по нинішний день заповіджений окремий закон не появився. Українські приватні народні школи протизаконного приказу Собінського не послухали і по нинішній день ведуть урядування в українській мові. Українські середні школи по піврічній боротьбі, побоюючись відібрання права прилюдности, підчинились протизаконному приказові куратора Собінського.

Поведення куратора Собінського апробував своїм розпорядком з дня 26. травня 1925 року (ч.1119) міністр освіти Стан. Грабський, теж не покликуючися на ніякі законні постанови. В міжчасі язиковий закон з д. 31. VII. 1924 року про державну мову і мову урядування правительственної і самоуправної адміністраційної влади (Вістник держ. зак. ч. 73) вирішив цю справу в користь української мови. Параграф другий виконного розпорядку ради міністрів до цього закона з дня 24. вересня 1924 року постановляє виразно, що „означене артикулом другим закона право вношення прохань і заяв в матірній мові прислугує фізичним і правним особам, а тим останнім відповідно до постанов їх статуту". Такою правною установою, що на основі статуту є обовязана урядувати в українській мові, є Українське Педагогічне Товариство. Не оглядаючись на виразну постанову закона, львівська кураторія виконала діялектично акробатичну правничу штучку і твердить, що управи не тільки державних, але й приватних шкіл є урядами і як такі зобовязані урядувати в державній мові, під якою розуміють власти польську мову. Такий правний погляд кураторії не тільки відносно до управ приватних шкіл, але і відносно управ державних шкіл є нестійний. Арт. 117 конституції польської держави з дня 17. березня 1921 року постановляє виразно, що всі школи і виховні заведення як публичні, так і приватні підлягають наглядові державної влади. Коли вони підлягають наглядові державної влади, значить не є державною владою. Це саме виходить і з постанов § 2-го вгорі наведеного розпорядку ради міністрів, який в уступі четвертім вичислює таксативно, які то є державні власти й адміністраційні уряди другої і першої інстанції, а саме є ними: „воєвідські уряди, скарбові палати, шкільні кураторії, земські уряди, гірничі уряди, староства, уряди і каси скарбові, шкільні інспекторати праці. Отже ясно, що управа школи не є урядом, але львівського пана куратора і ці виразні постанови закона, здається, не обовязують, бо що иншого йому диктує посол Прушинський.

Володимир Целевич.

НОВИНКИ.

— **Авдієнція у папи.** Крилошанин львівської капітули о. Олександер Ковальський, в дні 24. вересня був принятий на спеціяльній авдієнції у папи.

— **На вищі студії** музичні виїхав на днях наш молодий талановитий диріґент Михайло Барвіч. Вже як диріґент театру Української Бесіди у Львові виказав він багато знання і музичного хисту. Два роки тому перенісся на Закарпатську Україну, де працював у театрі в Ужгороді, зєднавши своєю працею та вмінням признання від своїх і чужих. Бажаючи поглибити свої музичні відомости, виїхав він на днях у Берлін до вищої музичної школи.

— **Уроджені в 1908 р.**, що живуть на просторі міста Львова повинні до 15-го ц. м. зголоситись у комісаріятах своїх ділянниць до реєстрації. Треба мати 1) метрику або відпис з неї, 2) мельдункову карту (з поліції), 3) останнє шкільне свідоцтво (або індекс), 4) свідоцтво визволення або посвідку майстра, коли хто є ремісником.

— **Пашпорти на виїзд для студій** будуть відтепер облекшені. До цього часу міністерство освіти за згодою міністерства скарбу видавало полекшеві пашпорти тільки тим, які доказали, що виїзджають на чужину для продовжування студій. Ті, що виїзджали перший раз на чужину, мусіли доказати, що або даної галузі студій нема в Польщі, або їх не приняли на відповідний виділ польської вищої школи, або що є стипендіятами, або що мають вести на чужині спеціяльні студії. Відтепер міністерство обіцює давати дозвіл усім без обмежень, якщо вони тільки докажуть, що їдуть на чужину виключно для науки. Побачимо!

— **Катастрофи.** Новий борвій знищив місто Вера Круз, поваливши доми і позриваваши покрівлі. Він загрожує знову Фльоріді. — Повінь спричинила величезні шкоди в Любляні та околиці. — Два летуни в Білгороді Ковенко то Салівович згинули підчас пробного лету. — В Алжирі буря знищила гангар; 3 вбитих, 5 ранених. — В електрівні під Варшавою (в Марках) вибух збірника з киснем, 3 ранених.

— **Часопис вірних інформацій.** „Газета Познанська" доносить [illegible]

сойму, даючи змогу цьому останньому зревідувати своє становище до „відновленого" тими самими членами уряду.

Щож робить уряд? В першу чергу лякає сойм розвязанням, а послів припиненням дієт з 1. жовтня.

Внаслідок різкої постави двох сторін положення загострилося до крайности. Почато говорити про розвязання сойму і нові вибори, а навіть у сплетницьких соймових кульоарах намічено вже виборчі бльоки. Спершу розвязанням сойму грозив уряд, сподіваючись, що праві партії не зважаться під теперішню пору піти до виборчої кампанії, що вони не мають виборчого клича, що не розпоряджають більшими фондами, а головно, що вони покоряться перед урядом за можливу обіцянку в справі зміни виборчої ординації для „кресів" і „зміцнення" там захитаного „народового" стану посідання.

На протязі двох днів ситуація змінилася. Сенат, редукуючи буджетний прелімінар уряду, тим самим здобув для правиці виборчий клич, який узмістовлюється в слові: ощадність, очевидно, як противага марнотратства уряду і демократично-диктаторського табору. З тим моментом ініціятива переходить до польської правиці. Вона виявляє готовість підняти кинену рукавицю. Навіть зазначує, що готова погодитися з обовязуючою виборчою ординацією. Праві органи взивають, щоби видержати на неприєднаному становищі, без вагань, бо хоч виборча ординація ніби то не дає змоги зорганізувати правдиву волю народу, але в теперішніх часах нема виглядів на зміну виборчої ординації по лінії правиці. Тому краще приняти визов і заздалегідь готовитися до виборів.

Здавалось би, що все складається якнайкраще. Уряд бажає розвязати сойм і сойм у своїй більшости не протиставиться цій тенденції. Все в порядку. Аж раптом наступає зміна становищ. Уряд ніби то далі обстоює свою думку, навіть ізза пазухи показує готовий декрет про розвязання сойму, але урядові партії і їх органи починають виявляти дивну нервозність. Вони накликують до компромісу. Пепесівці, визволенці, не говорячи вже про Жидів (які трясуться на саму згадку втратити значну кількість чужих мандатів) роблять заходи, щоби вдержати скомпромітований, поганьблений польський парлямент. Найцікавіше, що пепесівці і визволенці, які заєдно підносили крик за розвязанням сойму, тепер не лише принишкли, але й вишукують всякі „народові" страхіття, щоби зберегти цю нужденну, безголосу руїну польської законодатної установи, це опудало польського парляментаризму взагалі.

За пепесівцями і визволенцями гюпає і старенький аристократичний „Час", який постійно заявлявся за розвязанням сойму. Тепер, коли справа розвязання сойму стала крайно зрілою, коли немає иншого виходу, якщо бажається зберегти тороки польського парляментаризму, він всюди добачує самі „небезпеки". Вибори — мовляв — перепинять всяку позитивну і творчу працю, а виборча агітація створить податний грунт для переворотової і протидержавної агітації. Відсутність „розсудливої" виборчої ординації не дає змоги ввести до сойму „найбільш пожаданих і найпотрібніших одиниць".

„Та найгірше представляється справа виборів під національним оглядом. Нема причини допускати, що давній бльок національних меншостей не повстане знову. Буде він далеко грізніший, якщо гасло абстиненції, кинене Українцями Сх. Галичини підчас останніх виборів, буде відкликане, а на це заноситься. Тоді незвичайно зросте число меншостевих мандатів — головно з огляду на невмілу і нездарну адміністрацію окраїнних воєвідств. Правда, при допомозі зручних і делікатних потягнень можна би той бльок розбити, — одначе, на жаль, не маємо стільки довіря до політичного вироблення і поворотности чинників, щоби ми повірили в успішність такої акції. За те бачимо, що представники нац. меншостей насильно прутьс до розвязання сойму, очевидно в надії, що нові вибори принесуть їм великі користи".

З огляду на те сойм і уряд повинні застановитися над тими небезпеками і поки час звернути з хибної дороги.

Як бачимо, самі дивогляди, нельогічности, ненормальности в думках і словах, в поведінці і тактиці,

Польський магараджа і його чури.

Промова посла Павла Васильчука, виголошена 24. вересня 1926 р. на пленумі сойму підчас дебати над бюджетовою провізорією на IV. квартал.

(Продовження.)

Премієр Бартель говорив, що перша задача, яку ставить собі уряд в ділянці внутрішньої політики, це поглиблення правопорядку. Всякі відхили від тієї лінії уряд нищитиме безоглядно. Уважаю, що вчора уряд сам собі найвиразніше заперечив, бо він переступив соймову ухвалу, зафіксовану в попередньому буджетовому прелімінарі. Маємо на 16 і пів міліона переступлення видатків уряду і справжньою відповідю парляменту булоб потягнення уряду до відповідальности, а тимсамим його уступлення. Уряд, що має сміливість прийти з переступленням закону до сойму, не був би толерований у самодіяльнім парляменті. Коли я спитав у комісії, на які цілі переступлено диспозиційний фонд міністерства закордонних справ, то голова буджетової комісії пос. Римар сказав, що на основі інформацій, одержаних від уряду, стверджує, що видатковано ті суми згідно з „народовим" інтересом. Якби я вглянув у ті справи, мабуть на це не згодивсяб. Чи п. Римар думає, що має першенство і виключність судити про видатки буджету, чи мої гроші як платника не йдуть також до скарбової каси, чи я як посол гірший від вас? Це за далеко вже йде у вас. В подібних випадках є засідання комісії тайне. Як не довіряєте, то говоріть отверто. Але мені сказав другий соціялістичний посол: Алеж це таємниця! Якщо це таємниця, то зробіть тайне засідання, а то инакше така заява не має віри. Я це називаю покриванням марнотратства публичного гроша. Уряд уже тим є запереченням правопорядку, що того дотримує.

Прихильники просвіти.

Небавком після перевороту культурноосвітнє товариство „Просвіта" в Кремянці звернулося до старости з проханням дозволити йому уладити збірку на будову власного дому. Староста відмовив, справа пішла до міністра внутрішніх справ Млодзяновського. Він пише у відповіди до сен. Черкавського, що хвилево не може на це згодитися і затверджує відмовну відповідь, бо, по його відомостям, члени „Просвіти" займаються розділюванням збіжа, яке прийшло від Червоного Хреста з Радянської України для голодуючих. Таку причину подав мін. Млодзяновський (*Голос: дуже слушна причина*). Хто яку льогіку має в своїй голові. З погляду права це не є причина. З політичної точки погляду я вам зараз вияснию, що це значить.

На останньому засіданні комісії закордонних справ інтерпелював один з послів правиці мін. Залеського в справі допомоги Полякам, німецьким горожанам, в ділянці культури, освіти й добродійности. Міністр був дещо спанталичений і сказав: Прошу панів, з того можуть вийти деякі трудноші, тому краще буде, як це піде шляхом суспільної помочи, а тоді уряд візьме це, розуміється, в оборону. Чи конфіската збіжа, присланого для голодуючих Червоним Хрестом з Рад. України і переслідування за розділ того збіжа, за самаританську діяльність, не має політичного підкладу? Чи не може бути відплати? Цеж таке природне! Бо якщо ви тут переслідуєте, то є й Поляки на Україні, є і в Німеччині. (*Пос. Баллін: Арештувати сотку ксьондзів і все буде в порядку*).

Дві міри.

Обіжник мін. Ратайського, що забороняє скликувати посольські віча на східних „кресах", як відомо, є досі в силі і не знесений; приноровлюють його виключно до послів українських і білоруських. (*Голос: І до польських однаково*). До польських — сумніваюся. Хоча уряд у тій справі інтерпельовано і хоча ми прохали, щоби скасувати цей обіжник, бо нема ніяких зовнішніх причин, щоби піддержувати його і нерівномірний поділ між польськими й українськими територіями, уряд до цього часу обіжника не скасував. Таким робом українське населення всіх відтінків, національний та соціялістичний, не має змоги збиратись, і хоча би економічно — не то вже політично! — організуватись без дозволу влади, яка ставить їй перепони, а польському населенню ні. А коли уряд розяснює це боротьбою з комуністами, то комуністи загнані в підземелля також чхають на ці обіжники, бо мають инші шляхи організації. Діло йде тут про вислів політичної тенденції уряду п. Бартеля, польської демократії, лівиці. Навіть якби панове з лівиці відпекуючись, заявляли словами пос. Липацевича: „Маємо довіря до марш. Пілсудського, але не до його міністрів і тому будемо голосувати за бюджетовим проектом" то й це не змінило би факту, що уряд п. Бартеля є вашим урядом, урядом польської лівиці, за якого діяльність бере на себе повну відповідальність. Це становище п. Липацевича з „Визволення" і всієї польської лівиці незвичайно цікаве, бо до цього часу політика знає тільки одну форму: коли хто не має довіря до уряду то голосує проти нього, хоча би один міністр був кому дуже симпатичний. Та тут фігура Пілсудського засліплює всіх польських демократів. І тому-то ви панове з лівиці не можете позбутись тієї плями і відцуратись від уряду, якого піддержуєте, а тим самим потураєте тому, що нехтує нами. Ось чим ми докоряємо вам.

П. П. С. у ролі акушера.

Щодо шкільної політики то дивним дивом пепесовий дідусь міністр Суйковський зустрівся з такою неприязною критикою від польської правиці. Вона повинна би його хвалити. Пос. Здзеховський репетує, що всі польські партії признали, що у польсько-руських (не знаю, чи це він про п. Серебреникова каже, чи про нас) і польсько-білоруських взаємннах школа повинна бути звязуючою ниткою. Зовсім вірно. Я вже нераз з цього місця і в комісіях казав, що між вами, панове, нема ріжниці, з виїмком комуністичного табору, такого слабого в Польщі. Починаючи від П.П.С. нема ріжниці, хоча П. П. С. голосувала за цим законом, — адже відомо, що вона скрізь є акушером. Саме підчас уряду двох Станіславів, Тугута і Грабського, П. П. С. була найбільшим акушером (*з жидівських лавок: акушером чи фушером?*) язикового і шкільного закону, що був історичним свідоцтвом кризи державної польської думки і політичної її бідноти, і найбільше вас здискваліфікував. Він підірвав вас морально, і скажіть, як я можу йти спільно з вами, коли вас ненавиджу за гнет? Чому я маю вчити свою дитину польської мови, а ви своєї не маєте вчити по українськи? Чи тільки тому, що ви тимчасово перемогли наслідком випадкового складу світових обставин, зовсім від вас незалежних, а наш народній організм перерізали кордони, і ми не були в силі вдержати своєї незалежности?! Ось чому це так є! (*Пос. Мантерис: А коли-ж ви мали свою незалежність? Ми мали її майже 1000 літ, а ви ні!*) Якже-ж це виглядає з погляду вашої християнської моралі? Я ніколи не відкликався до вас і не мав до вас претенсій. Я цим панам з лівиці завсіди казав: ви міліон разів гірші, як тамті, бо Станіслав Грабський і Римар це вітверті вороги, і кажуть: пане Васильчук, нехай вам буде приємно, що ми вас задушимо. І коли я зустрічаюсь з цими панами, завсіди показую свої кігті, Я такналюю цю політичну картину. Зате всі панове з лівиці балакають про соціялізм, демократію, радикалізм і всі инші страхополохи, а по суті це найбільші шовіністи та імперіялісти, як це показує історія останніх літ і теперішня з Пілсудським. Ці панове звеличували стільки літ Пілсудського, що він став для них Богом. Для П. П. С. не соціялізм був Богом, а Пілсудський, для польських радикалів не радикалізм, а Пілсудський і тому все зазнало невдачі: їх програма та ідеольогія, і вони нині волічуться у хвості, облизуючи та цілуючи чоботи свого пана.

Культура і дефензива.

Кажу про це в такій формі не тому, щоби когось ображувати. Ні тому, щоби комусь приподобатись. А таке моє глибоке пересвідчення і відчуваю велику відразу до тих панів, бо гадаю, що політика повинна бути ідеалом, а не „шулерською" грою на настроях і роботою малих інтересів. Адже програми повинні мати якесь значіння, адже істнують якісь людські ідеали і без цього нема поступу. Ми політики не військо. А коли тепер воюємо словами, пересвідченнями, то яку вартість має ваша політична діяльність. Правдою є те, що всі польські партії погодились, що школа має єднати. Що це значить? Назовні для чужини це значить, що все в порядку, що мова тузенців має бущім-то доступ до школи, бо вони такі примітивні, що до школи треба їх аж тягнути. Дають їм школи, все бущім-то гарно, а фактично навчанням у школі тягнуть їх до польської культури. (*Голос: Дуже добре!*) Стрівайте, дозвольте докінчити, бо може я промовляю в цьому соймі вже в останнє. Один з останніх відчитів „Інституту для національних дослідів — ніде, здається, у світі нема таких інституцій, основаних з метою політичного замилювання душ під фірмою наукової обєктивности! — був присвячений польсько-українським і польсько-білоруським взаєминам. Одна визначна особа, яка врештою не сидить у цій палаті, лівий і соціяліст, обіцяв як „ultima ratio" польської політичної лінії у відношенні до Українців, після маєвого перевороту, обіцяв — курси для вчителів Українців у Кракові. (*Голос: Голувко?*) Nomina sunt odiosa. Прошу панів, хоча я був гостем, я відважився, — бо не міг видержати — заявити, що так ставити справу нечесно. Я сказав трохи инакше, але зміст був той сам. Чому в Кракові, а не в Луцьку, Холмі або у Львові? Мені сказали, що „тому у Кракові, бо ви там пізнаєте красу польської культури". Я відповів, що й у нас можна бачити цю красу в Жеромським, Раймонті та инших. (*Голос: У Минську?*) Жеромський, — Раймонт і Минськ, де ваша голова? Але ця ваша культура у нас то діяльність дефензиви. Маємо враження, що кожний другий чоловік то дефензивник. Чи вам, панове не сором? Учитель вороже ставиться до населення, інтелігент теж. Там, на наших землях цю польську культуру репрезентують якнайгірші елементи. Коли схочемо самі, то якісь культурні впливи перейдуть до нас і я не гадаю думати проголошувати принципу повного відмежування, бо це абсурд. Тільки панове з крайної лівиці можуть думати про це, хоча самі є невпинно під впливом ріжнородних культур. Тому-то є це свідома тенденція, плянова політика всіх вас спольонізувати український нарід у Польщі, як довго ще можна вдержати цей стан, як це любить писати п. Прушинський у своїх газетах. І така є рація висновків посла Здзеховського.

(Далі буде.)

До спільного знаменника.

Обєднанські здвиги соціялістичних партій.

VII.

Кінчаючи наш розгляд маніфестаційних заяв партії „Нар. Волі" і „Сел. Союза", бажалиб ми поділитися з нашими читачами ще кількома замітками:

Коли згідно з соціялістичними тезами приняти, що соціяльний уклад має рішаючий вплив на суспільно-політичні партійні групування, то в нас важко прикласти ці тези. Наш народ складається з селянства (мало- і беземельного, трохи підправленого середняком та тут і там поперетиканого поодинокими заможніщими селянами), робітництва (здебільшого некваліфікованого) і трудової інтелігенції. Нетрудового елементу в нас взагалі немає, хіба за винятком лінтяїв, все одно — селян, робітників чи інтелігентів, настроєних буржуазно чи пролетарсько, чи як хто хоче. Навіть тих кількох невеличких земельних власників (всіх 247 на 7 міліонів українського населення під Польщею) — правду кажучи — важко зарахувати до нетрудового елементу, коли мати на увазі західно-европейське мірило „буржуазности".

Правда, лишаються ще буржуазно і пролетарсько настроєні